

Pr. 228/09.06.20
CEM

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198
Tel. (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2-3573 din 29. 06. 2020

La nr. 228 din 09.06.2020

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege pentru modificarea Codului serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr.174/2018 (art.1, 17).

Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 4 (patru) file.

Director

R. Flocea

Ruslan FLOCEA

Ex: VAMEŞ Xenia, Tel. 022 257-376

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI
REPUBLICII MOLDOVA

D.D.P. Nr. 1654
"01" 07 2020
Ora _____

2000

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPTIE

Nr. ELO20/6592 din 25.06.2020

la proiectul de lege pentru modificarea Codului serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr.174/2018 (art.1, 17)

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Parlamentul RM, iar autor nemijlocit este un grup de deputați în Parlament, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 privind actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional "etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespondere cu legea, altor părți interesate;
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespondere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."

Proiectul supus expertizei a fost plasat pe pagina web a Parlamentului, fiind asigurat accesul părților interesate la proiectul prenotat pentru a putea prezenta/expedia recomandări asupra acestuia.

Cu toate acestea, autorul nu a asigurat informarea publicului referitor la inițierea elaborării

prezentului proiect de decizie. În consecință, se constată evitarea etapei esențiale a procesului de asigurare a transparenței procesului de elaborare a deciziilor statuată la art.8 lit.a) din Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional.

Prin urmare, având în vedere că proiectul a fost plasat pe pagina web indicată supra, transparența în procesul decizional a fost, în mare parte, asigurată.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative: "[...] se propune modificarea legislației interne, și anume excluderea din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova a prevederilor neconforme. [...]

Soluția pentru a asigura informarea corectă a cetățenilor nu este interdicția unor posturi de televiziune sau emisiuni TV, dar educarea mediatică a populației, care să poată deosebi știrile false de cele adevărate, domeniu în care ar trebui să investească Republica Moldova.".

Astfel, deși nota informativă nu stabilește un scop bine definit al elaborării și promovării proiectului propus, finalitatea scontată a acestuia este de a exclude din Codul serviciilor media audiovizuale norme care reglementează modul de implementare a „securității informaționale”.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Reieseind din argumentele expuse de autor în nota informativă, proiectul promovează interesul public privind respectarea dreptului constituțional, consfințit la art.34 din Constituția Republicii Moldova, care la alin.(3) prevede că *“Dreptul la informație nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecție a cetățenilor sau siguranța națională.”*

Cu toate acestea, prin excluderea normelor privind securitatea informațională, prevederile propuse nu asigură interesul public invocat, or, conform raționamentelor Curții Constituționale, impunerea unor limitări pentru transmisia programelor de televiziune sau difuzarea emisiunilor produse în statele care nu coresund standardelor și rigorilor internaționale, precum și din statele care nu sînt parte a Convenției europene cu privire la televiziunea transfrontalieră, este necesară pentru a asigura securitatea informațională a statului. Or, protejarea spațiului informațional al statului este la fel de importantă ca și asigurarea securității naționale, a suveranității, independenței și integrității teritoriale a Republicii Moldova

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însotite de „nota informativă care cuprinde:

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare".

Argumentele invocate de autor în nota informativă nu justifică pe deplin necesitatea elaborării

proiectului, nefiind întrunite cerințele art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative. În acest sens, nota informativă nu cuprinde argumente plauzibile referitor la oportunitatea excluderii normelor privind securitatea informațională, argumente din care rezultă că prin instituirea interdicției privind transmiterea programelor de televiziune sau de radio cu conținut informativ, informativ-analitic, militar și politic care nu sunt produse în statele membre ale Uniunii Europene, în SUA și Canada, precum și în statele care au ratificat Convenția europeană cu privire la televiziunea transfrontalieră, există o ingerință în exercitarea libertății de exprimare a celor care doresc să le transmită sau în dreptul de acces la acest tip de informații al persoanei.

Astfel, prin excluderea normelor privind "securitatea informațională" din Codul serviciilor media audiovizuale se permite transmisia programelor de televiziune sau difuzarea emisiunilor produse în statele care nu corespund standardelor și rigorilor internaționale, precum și din statele care nu sînt parte a Convenției europene cu privire la televiziunea transfrontalieră.

Potrivit art.54 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, "*Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.*", iar potrivit art.34 alin.(3) , "*Dreptul la informație nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecție a cetățenilor sau siguranța națională.*"

Totodată, articolul 7 din Convenția europeană cu privire la televiziunea transfrontalieră, reglementează responsabilitățile radiodifuzorilor, inclusiv condiția potrivit căreia jurnalele televizate trebuie să prezinte în mod loial faptele și evenimentele și să favorizeze libera formare a opinilor. Conform articolului 5 parag.1 din această Convenție, "*Fiecare stat membru al Convenției trebuie să se asigure că toate serviciile de programe transmise de un radiodifuzor ce ține de jurisdicția sa sunt conforme cu prevederile ei.*".

Potrivit Hotărîrii Curții Constituționale privind controlul constituționalității Legii nr.257 din 22 decembrie 2017 cu privire la completarea Codului audiovizualului al Republicii Moldova (Sesizarea nr. 2a/2018) nr.16/04.06.2018, Curtea a conchis că, "*74. [...] interdicția se limitează doar la transmiterea programelor de televiziune sau de radio cu conținut informativ, informativ-analitic, militar și politic care nu sunt produse în statele membre ale Uniunii Europene, în Statele Unite ale Americii, în Canada sau în statele care au ratificat Convenția europeană cu privire la televiziunea transfrontalieră. Ea nu se referă și la alte tipuri de programe. 75. De asemenea, interdicția nu operează și în câmpul altor surse de informare decât televiziunea sau posturile de radio. Limitele unei restricții reprezentă factori importanți în analiza proporționalității sale (Mouvement raëlien suisse v. Elveția [MC], 13 iulie 2012, §75). În consecință, persoanele presupus a fi afectate prin limitarea accesului la programele de televiziune sau de radio cu conținut informativ, informativ-analitic, militar și politic care nu sunt produse în statele membre ale Uniunii Europene, în Statele Unite ale Americii, în Canada sau în statele care au ratificat Convenția europeană cu privire la televiziunea transfrontalieră au la dispoziție alte surse de informații.*"

Aceleași concluzii au fost reiterate de Curtea Constituțională în Decizia de inadmisibilitate a sesizării nr.180a/2018 privind controlul constituționalității Codului serviciilor media audiovizuale nr. 149/ 29.11.201.

Conform raționamentelor reiterate supra, impunerea unor limitări pentru transmisia sau difuzarea emisiunilor cu conținut informativ, informativ-analitic, militar și politic, la producerea cărora nu se

ține cont de rigorile internaționale prevăzute, în special, în Convenția europeană cu privire la televiziunea transfrontalieră, este necesară pentru a asigura securitatea informațională a statului.

De asemenea, conform HCC nr.16/04.06.2018, ".80. [...] interdicția generală a transmiterii de programe de televiziune sau de radio cu conținut informativ, informativ-analitic, militar și politic care nu sunt produse în statele membre ale Uniunii Europene, în Statele Unite ale Americii, în Canada sau în statele care au ratificat Convenția europeană cu privire la televiziunea transfrontalieră nu echivalează cu o ingerință disproportională în libertatea de exprimare a celor care doresc să le transmită sau în dreptul de acces la acest tip de informații al persoanelor. 81. Curtea constată că nu a existat o încălcare a articolelor 32 și 34 din Constituție."

Subsecvent, conform art.27 alin.(1) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative: "La elaborarea unui proiect de act normativ, autorul proiectului sau autoritatea responsabilă de elaborarea proiectului poate să formeze un grup de lucru, alcătuit din specialiști în domeniu, precum și din reprezentanți ai societății civile.", iar potrivit art.32 alin.(2) din lege, "Proiectul actului normativ, însotit de nota informativă, se transmite spre avizare autorităților publice responsabile de implementarea prevederilor conținute în proiect, instituțiilor interesate, precum și reprezentanților societății civile, care întocmesc și prezintă autorului proiectului avizele la proiect.".

Potrivit, art.28 al Legii nr.299/2017 privind aprobarea Concepției securității informaționale a Republicii Moldova, "Securitatea informațională reprezintă o componentă inseparabilă a securității naționale, fiind asigurată, în limita competențelor stabilită de lege, de către Parlamentul, Guvernul, Președintele Republicii Moldova, Consiliul Suprem de Securitate, Serviciul de Informații și Securitate, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Procuratura, instanțele judecătoarești, Consiliul Coordonator al Audiovizualului, Consiliul de Observatori al Instituției Publice Naționale a Audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”, Comisia Electorală Centrală, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal.".

Prin urmare, reieșind din obiectul de reglementare al proiectului de lege propus, în procesul de promovare a acestuia este necesară consultarea Serviciului de Informații și Securitate și a Consiliului Coordonator al Audiovizualului.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) fundamentarea economico-financiară”.

Reieșind din prevederile proiectului, implementarea acestora nu necesită alocarea mijloacelor financiare suplimentare din bugetul public național. Potrivit notei informative: "Prezentul proiect nu presupune cheltuieli de la bugetul de stat."

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative "textului proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este

- parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]*
- e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]*
- f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sunt utilizate sau cu sens ambiguu;*
- g) se evită tautologiile juridice;*
- h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]”*

Textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, clar și concis, cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din Legea 100/2017.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului au fost identificate conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările Legii nr.299/2017 privind aprobarea Concepției securității informaționale a Republicii Moldova, fapt ce va aduce atingere securitatea informațională a statului (a se vedea tabelul cu analiza detaliată a factorilor de risc și riscuri de corupție prezentat în compartimentul III al raportului de expertiză anticorupție).

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Prevederile proiectului se vor răsfrînge la aplicare asupra activității Consiliului Audiovizualului, al căruia atribuție prevăzută la art.17 alin.(5) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova se exclude prin proiectul de lege expertizat. Conform art.17 alin.(5) din Codul prenotat, *“Consiliul Audiovizualului monitorizează și supraveghează respectarea de către furnizorii de servicii media și distribuitorii de servicii media a prevederilor prezentului cod privind protejarea spațiului audiovizual național și asigurarea securității informaționale, precum și poate institui reglementări și întreprinde măsurile necesare, în limita competențelor, pentru atingerea scopului respectiv.”*

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturile fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

Obiecție generală asupra proiectului

Obiecții:

Potrivit normelor propuse prin proiect, se permite transmisia programelor de televiziune sau difuzarea emisiunilor produse în statele care nu corespund standardelor și rigorilor internaționale, precum și din statele care nu sunt parte a Convenției europene cu privire la televiziunea transfrontalieră. Acest fapt contravine Legii nr.299/2017 privind aprobarea Concepției securității informaționale a Republicii Moldova, care statuează la pct.1 din Anexă că, *"Dezvoltarea rapidă a tehnologiei informației și extinderea multisectorială a acesteia reprezentă o caracteristică indispensabilă a societății contemporane, cu efecte diverse de ordin social, politic, militar și economic asupra vieții cotidiene, la nivel de stat, de societate și de persoană. În acest context, întreprinderea unor măsuri necesare pentru asigurarea securității la nivel național presupune un program complex de activități, care au legături directe cu nivelul asigurării securității informaționale a persoanei, a societății și a statului în ansamblu."*, iar potrivit pct.7 din lege, *"Securitatea informațională este parte componentă a sistemului național de securitate."*.

Articolul 7 din Convenția europeană cu privire la televiziunea transfrontalieră, reglementează responsabilitățile radiodifuzorilor, inclusiv condiția potrivit căreia jurnalele televizate trebuie să prezinte în mod loial faptele și evenimentele și să favorizeze libera formare a opinilor. Conform articolului 5 parag.1 din această Convenție, *"Fiecare stat membru al Convenției trebuie să se asigure că toate serviciile de programe transmise de un radiodifuzor ce ține de jurisdicția sa sunt conforme cu prevederile ei."*.

Totodată, art.10 alin.(2) din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului stabilește că exercitarea libertății de exprimare ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională. În acest sens, articolul 10 din Convenție nu interzice aplicarea măsurilor care ar condiționa, restricționa sau preveni publicarea.

Potrivit Hotărârii Curții Constituționale privind controlul constituționalității Legii nr.257 din 22 decembrie 2017 cu privire la completarea Codului audiovizualului al Republicii Moldova (Sesizarea nr.2a/2018) nr. 16/04.06.2018, Curtea a conchis că, *"74. [...] interdicția se limitează doar la transmiterea programelor de televiziune sau de radio cu conținut informativ, informativ-analitic, militar și politic care nu sunt produse în statele membre ale Uniunii Europene, în Statele Unite ale Americii, în Canada sau în statele care au ratificat Convenția europeană cu privire la televiziunea transfrontalieră. Ea nu se referă și la alte tipuri de programe. 75. De asemenea, interdicția nu operează și în câmpul altor surse de informare decât televiziunea sau posturile de radio. Limitele unei restricții reprezentă factori importanți în analiza proporționalității sale (Mouvement raëlien suisse v. Elveția [MC], 13 iulie 2012, §75). În consecință, persoanele presupuse a fi afectate prin limitarea accesului la programele de televiziune sau de radio cu conținut informativ, informativ-analitic, militar și politic care nu sunt produse în statele membre ale Uniunii Europene, în Statele Unite ale Americii, în Canada sau în statele care au ratificat Convenția europeană cu privire la televiziunea transfrontalieră au la dispoziție alte surse de informații."*

Aceleași concluzii au fost reiterate de Curtea Constituțională în Decizia de inadmisibilitate a sesizării nr. 180a/2018 privind controlul constituționalității Codului serviciilor media audiovizuale nr.149/ 29.11.201.

Astfel, conform raționamentelor reiterate supra, impunerea unor limitări pentru transmisia sau difuzarea emisiunilor cu conținut informativ, informativ-analitic, militar și politic, la producerea cărora nu se ține cont de rigorile internaționale prevăzute, în special, în Convenția europeană cu privire la televiziunea transfrontalieră, este necesară pentru a asigura securitatea informațională a statului.

Recomandări:

Revizuirea prevederilor propuse prin proiect prin prisma Legii nr.299/2017 privind aprobarea Concepției

securității informaționale a Republicii Moldova, jurisprudenței Curții Constituționale și actelor internaționale în domeniu, astfel încât să fie asigurată securitatea informațională a statului.

Factori de risc:	Riscuri de corupție:
Concurența normelor de drept	Generale

IV. Concluzia expertizei

Proiectul a fost elaborat de către un deputat în Parlament, al căruia finalitate scontată este de a exclude din Codul serviciilor media audiovizuale norme care reglementează modul de implementare a „securității informaționale”.

Proiectul respectă parțial rigorile de transparență impuse de Legea nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, autorul nu a asigurat informarea publicului referitor la inițierea elaborării acestuia.

Argumentele invocate de autor în nota informativă nu justifică pe deplin necesitatea elaborării proiectului, nefiind întrunite cerințele art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative. În acest sens, nota informativă nu cuprinde argumente plauzibile referitor la oportunitatea excluderii normelor privind securitatea informațională, argumente din care rezultă că prin instituirea interdicției privind transmiterea programelor de televiziune sau de radio cu conținut informativ, informativ-analitic, militar și politic care nu sunt produse în statele membre ale Uniunii Europene, în SUA și Canada, precum și în statele care au ratificat Convenția europeană cu privire la televiziunea transfrontalieră, există o ingerință în exercitarea libertății de exprimare a celor care doresc să le transmită sau în dreptul de acces la acest tip de informații al persoanei.

Astfel, prin excluderea normelor privind securitatea informațională, prevederile propuse nu asigură interesul public invocat, or, conform raționamentelor Curții Constituționale, impunerea unor limitări pentru transmisia programelor de televiziune sau difuzarea emisiunilor produse în statele care nu corespund standardelor și rigorilor internaționale, precum și din statele care nu sunt parte a Convenției europene cu privire la televiziunea transfrontalieră, este necesară pentru a asigura securitatea informațională a statului.

Totodată, reieșind din obiectul de reglementare al proiectului de lege propus, în procesul de promovare a acestuia este necesară consultarea Serviciului de Informații și Securitate și a Consiliului Coordonator al Audiovizualului.

25.06.2020

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:
Xenia VAMEŞ, Inspector principal

Xenia Vameş

